

สานฝันวัยใส ร้อยใจรักชุมชน เยาวชนบ้านสันกอง

ท่ามกลางชุมชนขนาดใหญ่ที่โอบล้อมหมู่บ้านสันกอง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ผู้คนที่ต่างมีวิถีชีวิตเรียบง่าย พอเพียง พออยู่ พอกิน และยึดหลักการพึ่งพาธรรมชาติ พื้นที่แห่งนี้จึงเป็นเป้าหมายสำคัญที่สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยและศูนย์วัฒนธรรมแห่งเอเชีย แปซิฟิกเพื่อองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมสหประชาชาติ (Asian/Pacific Cultural Centre for UNESCO) หรือ ACCU ได้จัดให้มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนที่โรงเรียนบ้านสันกอง

โรงเรียนบ้านสันกองเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ถือเป็นสถานศึกษาต้นแบบที่ได้จัดกิจกรรมโครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนมาเป็นเวลา ๕ ปีที่แล้ว โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคนในชุมชน ทางโรงเรียนเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาปัญหาและลงมือปฏิบัติจริง ถือเป็นภารกิจที่ท้าทาย เป็นคนช่างสังเกต มีกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นขั้น ตอน ทำงานเป็นกลุ่มได้และมีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนจาก ACCU

วิถีพอเพียงชนเผ่าอาข่าแห่งบ้านชาเจ๊ะ

หมู่บ้านชาเจ๊ะเป็นหมู่บ้านขนาดกลาง ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาเผ่าอาข่าที่อพยพจากพม่า ชาวบ้านมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ทำนาและรับจ้างทั่วไป นักเรียนกว่าร้อยละ ๙๐ ของโรงเรียนบ้านสันกอง เป็นชาวอาข่า ดังนั้น หากต้องการทำความเข้าใจ นักเรียนก็ต้องเข้าใจชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย เพราะชาวอาข่ากับชาวไทยพื้นราบมีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน และนี่จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้คณะทำงานจากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย และ ACCU พร้อมคณะครูต้องเข้าไปสำรวจความเป็นอยู่และเยี่ยมชมหมู่บ้านแห่งนี้

ในวันรุ่งขึ้นพี่ๆคณะทำงานได้แบ่งกลุ่มกันเพื่อสังเกตน้องๆเตรียมตัวจัดกิจกรรม โดยน้องๆชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ได้ช่วยกันเลือกปัญหาที่เห็นว่าเร่งด่วนที่สุดมาแก้ไข นั่นก็คือ ปัญหาห้องน้ำส่งกลิ่นเหม็น น้องๆได้ช่วยกันวาดแผนผังภาพ เพื่อแสดงถึงที่มาของสาเหตุที่ห้องน้ำ ส่งกลิ่นรบกวนและได้ร่วมกันแสดงละครจำลองสถานการณ์จริงเมื่อใช้ห้องน้ำ เช่น เวลานั่งห้องน้ำ ก็ต้องตบยุงด้วย บางคนมีพฤติกรรมทิ้งขยะลง บนพื้นห้องน้ำ ซึ่งน้องๆมีลีลาการแสดงได้น่าประทับใจ สร้างความครื้นเครง

แก่เพื่อนร่วมห้องและพี่ๆที่สังเกตการณ์อยู่

จากนั้นคณะทำงานได้ไปที่ห้องเรียนของน้องๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ที่กำลังวางแผนการแก้ไข ปัญหาชุมชน โดยมีคุณครูสุวรรณ ดำเนินกิจ ครูประจำชั้นอธิบายว่า ในขั้นตอนแรกนั้นน้องๆ ต้องออกไปศึกษาว่า ชุมชนมีปัญหาอะไรบ้าง แล้วนำ ปัญหาขึ้นมาเป็นโจทย์ในการตั้งคำถาม เพื่อนำคำถามนี้ ไปถามแก่ผู้เชี่ยวชาญ ได้คิดหาวิธีแก้ปัญหา น้องๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ช่วยกันเขียนคำถามที่ตัวเอง สงสัย ซึ่งเป็นการสะท้อนว่าน้องๆสนใจเรื่องชุมชนของ ตัวเองมากแค่ไหน

กิจกรรมในวันถัดมา พี่ๆคณะทำงานได้ ขอความร่วมมือกับน้องๆชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เพื่อทำแผนผังภาพหัวข้อประสบการณ์ดีๆที่น้องๆ ได้จากการทำกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหชุมชน ซึ่งน้องๆได้ช่วยกันทำแผนภาพ พร้อมอธิบายว่า การเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ทำให้ ตัวเองได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ มีความสุขกับการเรียนรู้ นอกจากนี้ ครูราตรี สัมฤทธิ์กิจเจริญ ครูประจำชั้น ยังเล่าให้ฟังว่าน้องๆ มักจะนำความรู้ที่ได้เรียนมาไป สอนผู้ปกครอง เช่น พยายามรณรงค์ให้คนในชุมชนของตนเลิกการ เเผาขยะเพราะเป็นมลพิษทางอากาศและช่วยกัน ค้นหาวิธีกำจัดขยะด้วยวิธีอื่นด้วย

ในที่สุดวันสุดท้ายของการทำงานก็ได้มาถึง โรงเรียนบ้านสันกองได้เชิญผู้ปกครองและคนในชุมชน บ้านชาจะรวมชมการนำเสนอแผนงานแก้ไขปัญหของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ โดยน้องๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ นำเสนอ “โครงการอนุรักษ์ วัฒนธรรมอาข่า” โดยแสดงละครจำลองเหตุการณ์ เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่หมู่บ้านชาจะ ซึ่ง เป็นหมู่บ้านที่ชาวอาข่าอาศัยอยู่ แต่กลับพบว่าวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมไม่มีให้เห็นอีกแล้ว จบการแสดง

ช่วยกันทำและนำเสนอแผนผังภาพ

การแสดงการเต้นรำของชาวอาข่า

ละครเป็นการแสดงการเต้นรำของชาวอาข่า โดยน้องๆ จากโรงเรียนบ้านสันกองได้สร้างความประทับใจ ให้กับพี่ๆที่ทีมงานทั้งหมดและผู้ปกครองเป็นอย่างมาก ยิ่งขึ้น

จากกิจกรรมที่ได้ร่วมกันทำในวันนั้น น้องๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ สรุปว่าต้องการให้เผยแพร่ ความรู้เรื่องประเพณีให้เด็กๆรุ่นใหม่ ได้ฟื้นฟูการ แต่งกายแบบชาวอาข่า ถ้าทำได้จะเพิ่มรายได้แก่ ชาวบ้าน เพราะจะมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมหมู่บ้าน มากขึ้น และยังอยากให้ผู้สูงอายุในหมู่บ้านช่วยกัน ถ่ายทอดประเพณีและงานฝีมือ เช่น การปักผ้า ลวดลายสวยงาม หรือการเต้นรำแบบดั้งเดิมให้แก่ คนรุ่นหลังด้วย

ปิดท้ายด้วยน้องๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ได้ทำการนำเสนอโครงการเกษตรชุมชน เพื่อแก้ไข ปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำ โดยชี้แจงถึงปัญหาการ ขาดทุนของชาวไร่ ด้วยการแจกแจงค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าปุ๋ยเคมีที่มีราคาแพง แรงแรงงานราคาแพง น้ำไม่เพียงพอ ซึ่งโรงเรียนได้เสนอว่าสามารถจัด อบรม การทำปุ๋ยชีวภาพให้แก่ชาวบ้าน และช่วย ประสานงานกับหน่วยงานเพื่อช่วยเหลือปัญหาอื่นๆ

จากการทำงานประเมินผลการจัดกิจกรรม การเรียนรู้สู่การ พัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนที่โรงเรียนบ้าน สันกอง ภาพความประทับใจที่ทีมงานทุกท่าน ได้สัมผัส นำความเบิกบานใจจนต้องอมยิ้มกัน เมื่อเห็นภาพน้องๆ ช่วยกันทำความสะอาดโรงเรียน อย่างสนุกสนาน การได้เห็นรอยยิ้มและ เสียงหัวเราะ จากการนำเสนอผลงานหน้าห้อง และแอบภูมิใจ ไปกับคุณครูโรงเรียนนี้ที่ได้มีส่วนร่วมในการ กระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหใน ชุมชนของตนเพื่อการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่และ ยิ่งยืนตลอดไป